gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
M.F.H. Budel

begrotingsprogramma
2 Welzijn

draagt bij aan Global Goal(s)
11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering
17 mei 2022

agendapunt
5

bijlage(n) ter inzage
1

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
14 juni 2022

agendapunt

raadsvergadering
28 juni 2022

agendapunt

onderwerp
Erfgoed en Omgevingswet.

INHOUD VOORSTEL

I Instemmen met het toetsingskader vergunningplicht Erfgoed Rheden 2022 (*hierna*: Toetsingskader).
II De verordening tot Wijziging van de Erfgoedverordening Rheden 2017 vaststellen.
III De verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Rheden 2022 vaststellen.

1 Wat is de aanleiding?

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het instrumentarium dat nodig is voor de uitvoering van het erfgoedbeleid onder de loep genomen. Bij het nadenken over mogelijke wijzigingen is ook nadrukkelijk gekeken vanuit de optiek van de verduurzaming van monumenten. Een en ander resulteert in de onderhavige voorstellen:

I en II: Toetsingskader en daarmee verband houdende aanpassing Erfgoedverordening.
Aanleiding
De Omgevingswet zet onder het motto *Eenvoudig Beter* in op meer algemene kaders en regels vooraf zodat kan worden volstaan met minder vergunningen. Indachtig dit principe is onderzocht wat de mogelijkheden zijn om de lastendruk voor eigenaren van monumenten in Rheden te verminderen. De vergunningplicht voor monumenten is verankerd in rijksregelgeving. Zo op het eerste oog is er dus weinig ruimte om hierin als gemeente wat te veranderen. Dat is jammer want een strikte toepassing van de vergunningplicht is niet altijd zinvol. Dat geldt bijvoorbeeld voor plannen waarvan op voorhand duidelijk is dat de monumentale waarden er niet door worden aangetast, omdat het om een gebruikelijke wijziging gaat die ook in andere situaties al is onderzocht en wordt toegepast en/of omdat het om een wijziging van ondergeschikte aard gaat. In die gevallen voegt de vergunningplicht niet veel toe aan de instandhoudingsopgave.
Voor eigenaren betekent het echter wel extra werk en kosten. In andere gevallen kunnen de juiste beslissingen pas in de uitvoering na verlening van de omgevingsvergunning genomen worden. Denk daarbij aan het bepalen van de omvang van voegwerkherstel.
Voor sommigen kan de vergunningplicht ook een drempel zijn om te gaan verduurzamen terwijl de verduurzamingsplannen op zichzelf zonder meer vergund kunnen worden. In die situaties is de vergunningplicht dus eerder contraproductief.

Toetsingskader naar Delfts model
De gemeente Delft hanteert sinds 2007 een werkwijze waarbij voor bepaalde werkzaamheden aan een monument wordt volstaan met een ambtelijke toets. Indien die toets uitwijst dat de beoogde werkzaamheden binnen een vooraf vastgesteld toetsingskader worden uitgevoerd, houdt de gemeente een eigenaar niet aan de vergunningplicht voor het erfgoedaspect (NB het is dan nog steeds mogelijk dat voor een ander aspect zoals bouw, milieu etc. wél een vergunning benodigd is). Deze aanpak blijkt efficiënt te zijn en tot dusver juridisch houdbaar. Gebaseerd op dit Delftse model is het onderhavige toetsingskader opgesteld. Als een voorgestelde wijziging binnen het kader past, kan deze ambtelijk worden afgedaan. Uiteraard wordt e.e.a. goed vastgelegd in verband met rechtszekerheid en transparantie. Indien geen consensus bestaat over de voorgenomen wijziging, is alsnog een vergunningprocedure vereist.

Aanpassingen Erfgoedverordening
Om e.e.a. voor gemeentelijke monumenten te verankeren, wordt een wijziging van de *Erfgoedverordening Rheden* voorgesteld. Daarin is tevens een aantal bepalingen aangepast in verband met de vast te stellen *Verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit*; dit betreft het aanpassen van de naam en het voorkomen van dubbelingen. Daarnaast wordt voorgesteld om de begripsbepaling voor het begrip interieur te laten vervallen nu inmiddels sprake is van vaste jurisprudentie als gevolg waarvan bij een aanwijzing van een monument automatisch ook het interieur wordt beschermd.

Uitvoeringskader
Verbonden met het Toetsingskader is een nieuw technisch Uitvoeringskader dat door het college zal worden vastgesteld ter vervanging van de bestaande *Uitvoeringsvoorschriften monumenten en rieten daken 2011*. Hierin is ook veel aandacht besteed aan de noodzakelijke verduurzaming van monumenten. Dit Uitvoeringskader is in concept gereed en inmiddels ook afgestemd met o.a. Rijk en provincie en kan op consensus rekenen. Die provinciale instemming is belangrijk want verzekert Rheden van continuering van de cofinanciering voor onze subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten.

III: Verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
De Omgevingswet eist dat een gemeente een commissie instelt met voldoende kennis van monumenten om te adviseren over rijksmonumenten. Om daaraan invulling te geven is door VNG, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Federatie Ruimtelijke Kwaliteit een modelverordening opgesteld. De opzet van deze verordening maakt het mogelijk om de advisering over monumenten op enig moment samen te voegen met de advisering over bijvoorbeeld welstand, om zo een brede, integraal werkende commissie te krijgen. Nu nog wordt dit in Rheden door twee afzonderlijke commissies gedaan, de Commissie Cultuurhistorie en de Welstandscommissie. Na vaststelling van deze verordening wordt de huidige Commissie Cultuurhistorie opgeheven en worden de taken van deze commissie ondergebracht bij de nieuwe Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. De verordening is grotendeels gelijkluidend aan de modelverordening maar op enkele onderdelen aangepast aan de Rhedense situatie: zo is het Toetsingskader juridisch geborgd en is lokale kennis toegevoegd als verplichte competentie binnen de commissie zoals binnen de huidige Commissie Cultuurhistorie ook staande praktijk is. Kortheidshalve wordt voor het overige naar de bij de verordening behorende Toelichting verwezen voor nadere duiding van de inhoud.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Erfgoedverordening 2017, Verordening Commissie Cultuurhistorie, Erfgoedwet, Omgevingswet.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
De instandhouding van ons rijke cultuurhistorische erfgoed draagt in belangrijke mate bij aan leefbare gemeenschappen waarin mensen graag wonen, werken en recreëren.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Wij gaan werken volgens het nieuwe kader. Daarnaast gaan wij de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit inrichten conform de nieuwe verordening.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
De financiële consequenties van het Toetsingskader zijn lastig aan te geven. Verwacht mag worden dat de nieuwe werkwijze ambtelijk tijd zal besparen door een vermindering van het aantal vergunningprocedures, maar vooralsnog zal dat alleen een vermindering van de nu te hoge werkdruk geven, geen besparing. De advisering aan eigenaren over hun plannen blijft minimaal hetzelfde, ook als het gaat om de inhoudelijke eisen die aan wijzigingen worden gesteld. Voor de eigenaren zal het wel kosten besparen.

Voor de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit is eerder een efficiencybezuiniging ingeboekt ad € 5.000,00 met het oog op de gewenste samenvoeging van de Welstandscommissie en de Commissie Cultuurhistorie, die echter nog niet is gerealiseerd. Of beide commissies samengevoegd gaan worden, hangt namelijk af van de nog te maken keuzes inzake het toekomstige welstandsbeleid. Bij die mogelijke samenvoeging zal dan moeten blijken of de voorspelde efficiencykorting kan worden gerealiseerd.

6 Wat zijn de risico's?
Wat betreft het Toetsingskader is sprake van twee risico's:
- In Delft wordt dit beleid al geruime tijd met medeweten van de rijksoverheid uitgevoerd. Alhoewel dit niet wordt verwacht, valt niet uit te sluiten dat het Rijk wat betreft de rijksmonumenten op enig moment besluit om dit toetsingskader niet meer te gedogen. Dan vallen wij terug op de huidige situatie waarin eigenaren voor alle wijzigingen gehouden zullen worden aan de vergunningplicht.
- Het succes van deze deregulering voor eigenaren staat of valt met de expertise van de gemeentelijke erfgoedadviseurs. Zij moeten over voldoende kennis, ervaring en tijd beschikken om op een goede wijze uitvoering te geven aan het Toetsingskader. Daaraan wordt gelukkig voldaan, reden waarom dit voorstel nu vol vertrouwen wordt voorgelegd.

Wat betreft de Erfgoedverordening en de Verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit worden geen risico's voorzien.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Verwacht mag worden dat dit voorstel op breed draagvlak mag rekenen omdat nodeloze procedures worden voorkomen. De Commissie Cultuurhistorie heeft positief geadviseerd over de voorstellen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het nieuwe beleid zal via de Regiobode en social media worden gecommuniceerd en uiteraard in de contacten met eigenaren worden uitgedragen.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Er zal in de tweede helft van 2023 worden geëvalueerd hoe de nieuwe regelgeving uitwerkt. Uiteraard houden wij tussentijds de vinger aan de pols, en mocht het noodzakelijk zijn om eerder te evalueren dan zal de evaluatie naar voren worden gehaald.

Velp, 17 mei 2022

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.